

Justīne Jaudzema

Mg. art., folkloras pētniece,

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Mg. art., folklore researcher,

Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia

E-pasts / e-mail: justine.jaudzema@lulfmi.lv

DOI: 10.35539/LTNC.2024.0054.05

Folkloras kopas pilsētā: repertuāra veidošanas problemātika Rīgā

Folklore Groups in the City: Repertoire Development in Rīga

Atslēgvārdi:

folkloras kustība,
amatiermāksla,
tradicionālā mūzika,
pieredze pilsētā,
folkloras kopu koncerti,
folkloras festivāls

Keywords:

folklore movement,
amateur art,
traditional music,
city experience,
folklore group concerts,
folklore festival

Raksts izstrādāts Latvijas Zinātnes padomes atbalstītajā LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta projektā "Pieredze pilsētā: naratīvi, atmiņas, vietas mantojums" (Nr. Izp-2020/1-0096).

Kopsavilkums

Šajā pētījumā pievērsta uzmanība tam, kā repertuāru veidošanai pieiet folkloras kopas, kas pamatā darbojas pilsētā, konkrēti Rīgā. Tradicionāli tautasdziesmu rašanās Latvijā tiek saistīta ar lauku, ne pilsētas vidi, arī arhīvos pieejamo un publicēto folkloras materiālu kopumā dominē Latvijas reģionos pierakstītie folkloras materiāli. Raksta mērķis ir noskaidrot, kā folkloras kopas, kas darbojas pilsētā (šajā gadījumā Rīgā), mūsdienās izvēlas veidot repertuāru un kādi aspekti ietekmē šos procesus, īpašu lomu atvēlot folkloras festivālam "Baltica" un ar to saistītajām folkloras kopu skatēm, kā arī vērtējot, kāda nozīme šajā procesā ir kopu fiziskajai atrašanās vietai – Rīgai. Intervijās ar folkloras kopu dalībniekiem un vadītājiem izziņāti tie aspekti, kas pašiem iesaistītajiem šajā procesā ir noteicošie. Repertuāra veidošanas procesā vietas piederības izjūta netiek saistīta ar Rīgu. Atklājas vēlme strukturēt savu repertuāru, sasaistot to ar Latvijas reģioniem un pievēršoties kādai citai vietai vai veidojot to sasaitē ar folkloras kopai aktuālu tematiku īsākā vai ilgākā laika periodā.

Summary

This study examines how folklore groups, primarily based in the city of Riga, approach the development of their repertoire. Traditional perceptions typically associate the origins of folk songs with rural rather than urban settings, and existing archives and published folklore materials are predominantly dominated comprised of folklore recorded in Latvia's regions. The aim of the article is to investigate the repertoire development strategies employed by folklore groups in urban settings, specifically Riga, and the factors influencing these processes. Special attention is given to the role of the folklore festival "Baltica" and associated folklore group performances, as well as the influence of Riga's physical location. Insights into these processes are gleaned from interviews conducted with members and leaders of folklore groups, focusing on the factors that play a decisive role in their decision-making. The findings reveal that while the sense of place is not directly linked to Riga in the repertoire development process, there is a desire to structure the repertoire by drawing connections to various regions of Latvia or by focusing on specific themes relevant to the folklore group, either temporarily or over an extended period.

Ievads Tradicionāli tautasdziesmu rašanās Latvijā asociēta ar lauku, nevis pilsētas vidi, līdz ar to dziesmu materiāla mantošana biežāk tiek saistīta ar folkloras kopām, kas darbojas Latvijas reģionos, ne pilsētās. Šis raksts veltīts jautājumam par pilsētā darbojošos folkloras kopu repertuāra veidošanu, pievēršoties tām folkloras kopām, kas darbojas Latvijas galvaspilsētā Rīgā. Apskatīts, kāda nozīme ir Rīgai, kā arī tam, kā repertuāra veidošanu ietekmē sasaiste ar pilsētu, pēc kādiem principiem kopu dalībnieki veido repertuāru, kāda loma tiek atvēlēta mantotajam repertuāram, publicētajiem materiāliem, arhīvos pieejamajiem materiāliem, kā arī citu folkloras kopu un etnogrāfisko ansambļu izpildītajam repertuāram, kā arī citiem aspektiem, kas nosaka repertuāra izvēli.

Raksta mērķis ir noskaidrot, kā folkloras kopas, kas darbojas Rīgā, mūsdienās izvēlas veidot repertuāru un kādi aspekti ietekmē šos procesus, kā arī kāda nozīme šajā procesā ir kopu fiziskajai atrašanās vietai Rīgai. Pētījuma avoti ir daļēji strukturētas intervijas, kas veiktas projektā "Pieredze pilsētā: naratīvi, atmiņas un vietas mantojums" ar folkloras kopu dalībniekiem (LFK Dig2, autores personīgais arhīvs), kā arī ietvertais novērojums, apmeklējot folkloras festivāla "Baltica" pasākumus, darbojoties tradicionālās dziedāšanas grupā "Saucējas", apskatot tiešsaistē pieejamos video un audio ierakstus no folkloras kopu skatēm un citiem notikumiem, tādējādi izziņot gan kopu izpildīto repertuāru, gan iemeslus tā izvēlei.

Folkloras kopu veidošanās un folkloras kustība

Folkloras kopas un etnogrāfiskie ansambļi ieņem nozīmīgu lomu tradicionālās kultūras attīstībā Latvijā. Lai gan pirmie etnogrāfiskie ansambļi veidojušies jau 20. gadsimta 20. gados un tādi pastāvējuši arī padomju okupācijas gados, tomēr par straujāko uzplaukuma laiku uzskatāmi 20. gadsimta 80. gadi. Šajā laikā veidojās folkloras kustība un radās arvien jaunas folkloras kopas, grupas un ansambļi (Klotiņš 2008).

Padomju ideoloģijas iespaidā okupācijas laikā Latvijā (1940, 1945–1991) veidojās daudzi amatiermākslas kolektīvi, tomēr tas notika stingrā pastāvošās varas uzraudzībā, kas ierobežoja brīvu māksliniecisko attīstību un sekoja ideoloģiskajiem principiem. Attīstījās tautas deju kolektīvi (Gailīte 2023), kori, kuru repertuārā tika iekļautas tautasdziesmu apdares, koklētāju ansambļi, kā arī cita veida kolektīvi, kas ideoloģizēti demonstrēja tautas mākslu un folkloru. Kā pretspars šai amatiermākslas pieejai 20. gadsimta 70. gados notika pievēršanās tradicionālajam kultūras

mantojumam un tradīciju atjaunošanai. Tās dalībnieki tiecās atgriezties pie aizmirstās folkloras un iedzīvināt to savā ikdienā, veidojās mūzikas folkloras ansambļi jeb kopas, kas savā repertuārā iekļāva neapdarinātas tautasdziesmas (Boiko 2001; Muktupāvels 2007). Vēlme atdzīvināt jeb atjaunot izzudušu vai aizmirstu tradīciju ir cieši saistīta ar tagadni un procesiem, kas notiek konkrētajā brīdī: "Lai arī tas, kas tiek radīts, atsaucas uz pagātņi, tas vienmēr notiek tagadnē." (Ronström 2014: 43) Tā nozīme rodas tajā, kā šis atsaucies uz pagātņi tiek ienestas tagadnē. Šis strāvokums, kurā cilvēki tiecās atgriezties pie tradicionālā kultūras mantojuma un to iedzīvināt savā ikdienā, vēlāk tika nodēvēts par folkloras kustību. Tās aizsākumi tiek saistīti ar 1978. gadā notikušo Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) Zinātņu akadēmijas Valodas un literatūras institūta Folkloras sektora 30. ekspedīciju un tai veltīto folkloras teicēju koncertu:

[.] tur pārsteidzīgi paziņoja, ka līdz ar to ekspedīciju darbs tiks pārtraukts, jo Latvijā folkloras avoti izsīkuši, sekas bija negaidītas. Šis negribēti hērostratiskais paziņojums, nonākdams pretrunā ar plašo, ļaužu pārpildīto un iekveldējošo koncertu, kāds Rīgā nebija redzēts gadu desmitiem, kļuva par pēdējo, izšķirošo impulsu, lai Latvijā sāktos tas, ko vēlāk nosauca par folkloras kustību. Jo paziņojums par šķietamu folkloras izbeigšanos Latvijā lika par daudz ko padomāt, lai arī folkloras interesi zināja, ka tas ir nepietiekami pamatots. (Klotiņš 2008: 102–103)

Straujā folkloras kustības attīstība laika gaitā rosināja folkloras kopu iekļaušanos esošajā sistēmā. Folkloras ansambļi, līdzīgi kā tautas deju kolektīvi un kori, pastāvēja kultūras namu, skolu, kolhozu u. c. institūciju pakļautībā. Notika atsevišķi etnogrāfisko un folkloras ansambļu koncerti,¹ kā arī koncerti, kuros piedalījās gan folkloras ansambļi, gan kori.² Tāpat Dziesmu un deju svētku programmā tika iekļauti folkloras ansambļu koncerti, kas norisinājās Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā. Šajā muzejā folkloras kopu koncerti ik gadu notika arī ārpus Dziesmu svētkiem – ikgadējā gadatirgus laikā. 1982. gadā notika Pirmā republikas etnogrāfisko un folkloras ansambļu skate, ko rīkoja LPSR Kultūras ministrija un Emiļa Melngaiļa Tautas mākslas un kultūras izglītības darba zinātniski metodiskais centrs, tajā piedalījās 41 folkloras kopa (Priedīte 1982). Folkloras skates turpina notikt arī mūsdienās, atlasot dalībniekus gan Vispārējiem latviešu dziesmu un deju svētkiem, gan arī folkloras festivālam "Baltica". Šis festivāls, kurā demonstrēta Baltijas un citu tautu tradicionālā kultūra, norisinās kopš 1987. gada. Ik gadu tas notiek kādā no Baltijas valstīm – Lietuvā, Latvijā, Igaunijā. Pirmo reizi šis festivāls Latvijā norisinājās 1988. gadā un laika gaitā kļuva par nozīmīgu tradīciju folkloras kustībā.

1 Latgales folkloras dienas 1979. gadā, Folkloras svētki Ogrē 1981. gadā, Latvijas etnogrāfisko un folkloras ansambļu otrais salidojums Siguldā 1987. gadā.

2 Daugavas svētki Doles vēstures muzejā 1979. gadā.

Jau no pirmsākumiem festivālam ik gadu tiek dota īpaša tēma, kas atspoguļojas gan koncertu koncepcijā, gan prasībās pret folkloras kopu dalībniekiem koncertos un skatēs. Šī vērtēšanas sistēma, kuras aizsākumi meklējami padomju laika amatiermākslā, izrādījusies dzīvotspējīga arī pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Šobrīd festivālus, kā arī skates organizē Latvijas Nacionālais kultūras centrs (LNKC), kas ir Kultūras ministrijas pakļautībā esoša iestāde un īsteno valsts kultūrpolitiku nemateriālā kultūras mantojuma un citās ar to saistītās tautas mākslas jomās (Likumi 2012). Centra pārraudzībā atrodas vairākas darbības nozares, tostarp skatuviskā dejas, kori, kokļu mūzika, atsevišķi izdalīta tautas mūzikas nozare, kurā apkopoti dažādos stilos muzicējoši vokāli instrumentālie ansambļi, kuru repertuāru veido tautas un tradicionālās mūzikas interpretācijas, kā arī folkloras nozare, kurā ietverti etnogrāfiskie ansambļi un folkloras kopas (LNKC 2023a). Gan Dziesmu svētku kustība, gan folkloras festivāla "Baltica" pastāvēšana nodrošina cikliskumu folkloras kopu darbībā un turpina ieņemt nozīmīgu lomu folkloras kopu pastāvēšanā un attīstībā Latvijā.

Folkloras kopu attīstība Rīgā

Folkloras kustības attīstība un folkloras kopu veidošanās ir vērojama, apskatot folkloras festivālu "Baltica" un saistībā ar to veidotās skates materiālus, kā arī citu notikumu materiālus, kuros apkopota informācija par konkrētajā laika posmā pastāvošajām folkloras kopām. Lai gan netiek izslēgts, ka atsevišķas folkloras kopas pastāvējušas arī ārpus šī festivāla veidotās sistēmas un citiem liela mēroga pasākumiem, tomēr šie materiāli sniedz pārskatu par to, kā veidojas un pieaug folkloras kopu skaits Latvijas teritorijā gan folkloras kustības veidošanās periodā, gan mūsdienās, iezīmējot to teritoriālo iedalījumu.

1988. gadā Siguldas novadpētniecības muzeja izdotajā katalogā tiek sniegts folkloras ansambļu saraksts, kurā nošķirti gan etnogrāfiskie novadi, gan rajoni, kuros ansambļi darbojas. Šajā laikā Vidzemē darbojās 17 ansambļi, Kurzemē – 13, Zemgalē – seši, Augšzemē – divi, Latgalē – 36 un Rīgā astoņi ansambļi. Šajā sarakstā netika iekļautas bērnu folkloras kopas. Rīgā darbojās Latvijas Valsts universitātes (LVU) Cietvielu fizikas zinātniski pētnieciskā institūta tautas tradīciju kopa "Budēļi", P. Stučkas LVU folkloras deju kopa "Dandari", Rīgas galvenā pasta folkloras ansamblis "Grodī", Celtnieku kultūras nama "Oktobris" folkloras ansamblis "Līvlīst", Ļeņingradas rajona kultūras nama folkloras ansamblis "Iļģi", Mākslas fonda folkloras kopa, Dzeržinska kultūras nama folkloras ansamblis "Sendziesma", kā arī Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja folkloras draugu kopa "Skandinieki" (Salmane 1988). Šajā ansambļu sarakstā vērojama to iepriekšminētā piesaiste institūcijām. Lai gan institūcijas, kurām folkloras kopas piesaistītas, ir mainījušās līdz ar konkrētu iestāžu

slēgšanu vai reorganizāciju, tomēr arī turpmāk piesaiste institūcijai nodrošināja folkloras kopu darbību. Tas bieži ietekmēja to, kādos koncertos folkloras kopas uzstājās un uzstājas arī šobrīd, kā arī repertuāra izvēli koncertiem un to, kādas dziesmas folkloras kopas iekļauj savā repertuārā kopumā. Folkloras kopu skaits turpināja augt, un folkloras festivāla "Baltica '97" laikā Rīgā darbojās jau 17 folkloras kopas, tostarp divas bērnu folkloras kopas un viena mazākumtautību folkloras kopa (LV LVA F 236).

Vēlme dziedāt un muzicēt folkloras grupās ir tikai augusi, tas noticis gan Latvijā, gan citviet. "Daudzviet Ziemeļeiropā šobrīd ir vairāk un labāk izglītotu tautas mūzikas izpildītāju nekā jebkad agrāk." (Ronström 2014: 53) LNKC sniegtā informācija liecina, ka 2022. gadā Latvijā darbojās pavisam 221 kolektīvs. Augšzemi šobrīd pārstāv piecas folkloras kopas, Latgali – 74, Kurzemi – 48, Vidzemi – 43, Zemgali – 16, Rīgu – 29 un diasporā darbojas sešas folkloras kopas (LNKC 2023b). Šajā skaitā iekļautas arī mazākumtautību kopas, tomēr rakstā apskatītas tās folkloras kopas, kuru pamata repertuārā iekļautas dziesmas latviešu un latgaliešu valodā, nepievēršoties mazākumtautību kopām, jo šo kopu veidošanās notikusi ārpus sistēmas, kurā darbojās latviešu valodā dziedošās folkloras kopas, kā arī to repertuāra veidošanā vērojami citi izaicinājumi (Weaver 2023). Tāpat netiks apskatīts arī bērnu folkloras kopu repertuārs gan repertuāra specifikas dēļ, jo tas bieži vien tiek piemērots bērnu tematikai, gan tādēļ, ka šīs folkloras kopas institucionāli saistītas ar skolām, līdz ar to tajās repertuāru nereti ietekmē skolās apgūstamā izglītības programma.

Vietas nozīme Rīgas folkloras kopu repertuāra veidošanā mūsdienās

Vietas nozīme kopienās ir plaši pētīta, pievēršoties tam, kā vieta ietekmē kopienu un kā kopiena ietekmē vietu, norādot uz šo procesu savstarpēju mijiedarbību gan ar pozitīvu, gan negatīvu konotāciju. (Charis, Lawrence 2014) Par vietu iespējams runāt "mazāk kā fizisku atrašanās vietu, bet drīzāk kā dziļi emocionāla raksturojuma iezīmi, kas izkristalizējusies no indivīda emocijām, pieredzes un kultūrvides". (Cochrane 1987: 10) Šajā pētījumā vieta skatīta caur šīm abām prizmām. No vienas puses, vērojams tas, cik svarīga ir folkloras kopu fiziskā atrašanās un piesaiste kādai vietai, kas ietekmē to, kā top dziesmu repertuārs, no otras puses, vietas izpratne iezīmējas kā indivīda, grupas dalībnieka uztverē esoša svarīga vieta, ar ko saistītā mūzikas folklorā tiek ietverta folkloras kopas repertuārā, lai gan tā neatspoguļo tiešu saistību ar kopas darbošanās vietu. Vieta, kurā folkloras kopa darbojas, veido tās identitāti, un nereti folkloras kopas nosaukumā ietverta informācija par tās piederību konkrētajai vietai vai reģionam, piemēram, Olaines folkloras kopa "Dzedzieda", Vecsaules folkloras kopa "Vecsaule", Krapes folkloras kopa u. c. Savukārt Rīgā bāzētu folkloras kopu nosaukumos vērojama

piesaiste institūcijai vai organizācijai, piemēram, Rīgas kultūras un tautas mākslas centra (RKTMC) "Ritums" folkloras kopa "Zvīgzna", VEF Kultūras pils Tautas mūzikas grupa "Teikas muzikanti", Biedrības "Tradicionālā kultūras biedrība Aprika" folkloras kopa "Kokle", tāpat novērojama arī tematiska ievirze – RKTMC "Ritums" tautas tradīciju kopa "Budēļi", RKTMC "Ritums" folkloras, amatniecības un seno cīņu kopa "Vilkači". Apskatot šos nosaukumus, rodas jautājums par to, kāda ir vietas nozīme folkloras kopu darbībā un repertuāra veidošanas procesā tām folkloras kopām, kuras savu darbību saista ar Rīgu? Lai izprastu šo jautājumu un folkloras kopu dalībnieku attieksmi pret vietas piederību, pētījumā tika izmantotas daļēji strukturētas intervijas, kas veiktas ar Rīgas folkloras kopu vadītājiem un dalībniekiem.

Pētījuma laikā intervēti dalībnieki no vairākām folkloras kopām, daži darbojas vairāk nekā vienā kopā, līdz ar to sniegtās atbildes bieži salīdzinātas starp divām grupām. Intervijās raksturota pieredze Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības (RPKIA) Kultūras un atpūtas centra "Imanta" folkloras kopā "Vilki", kas par savas darbības sākumu uzskata 1992. gadu, taču tās aizsākums meklējams jau 1980. gadā Jukuma Vācieša Engures folkloras kopā. Tās darbības mērķis ir "apkopot, izzināt un popularizēt latviešu karavīru dzīvesziņu no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām". Repertuārā iekļautas dažādu laiku karavīru dziesmas, kas tiek meklētas latviešu tautas mūzikas materiālos, kā arī pierakstītas no teicējiem (Vilki 2023).

Latvijas Universitātes (LU) deju folkloras kopa "Dandari" dibināta 1980. gadā, un tās veidotājs ir Ernests Spīčs. Mērķis bijis saglabāt un popularizēt latviešu etnogrāfiskās un folkloras dejas. Apgūstot tautas deju pierakstus, kopa veido deju rekonstrukcijas un interpretācijas. Līdztekus tautas dejām Dandaros vienmēr darbojušies un vēl arvien darbojas muzikanti, kuri apguvuši šo deju melodijas (Dandari 2023).

RPKIA Kultūras centrs "Ilģuciems" folkloras kopa "Laiksne" savu darbību uzsāka 1993. gadā. "Laiksnes" dalībnieki repertuāru veido no folkloras materiālu publicējumiem, kā arī audio ierakstiem, kuros ierakstītas teicēju dziedātās dziesmas (Laiksne 2023).

Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) tradicionālās dziedāšanas grupa "Saucējas" izveidojusies 2003. gadā Rīgā. Grupas dalībnieču mērķis ir apgūt latviešu tradicionālās dziedāšanas stilus un tehnikas, īpaši pievēršoties daudz balsībai. "Repertuārā ir plaši pārstāvēti dažādi latviešu tradicionālās daudz balsības veidi, kas [...] sniedz priekšstatu gan par arhaiskās burdondaudz balsības veidiem, gan dažādām vēlinās izcelsmes daudz balsības formām. Tematiski "Saucēju" dziesmu repertuārs saistīts gan ar gadskārtu, ģimenes un darba ieražām, īpaši izceļot dziedāšanas tradīcijas brīvā dabā (rotāšana, gaviļošana), gan dziedāšanu sadzīvē." (Saucējas 2023)

Latgales studentu centra folkloras kopa "Ceidari" dibināta 2013. gadā, darbojas Rīgā un savu darbību uzsāka, kopā sanākot domubiedriem, kuri vēlējās iemācīties

tautasdziesmas latgaliešu valodā. Līdzīgi kā RKTC "Rituma" jauniešu folkloras studija, arī "Banga" savā pulkā apvienojusi domubiedrus, kuri "sava prieka pēc kopā piedzīvo tradīcijas; lai, darot senas lietas, neaizmirstu, ka esam jauni, folkloru uzlūkojam caur mūsdienu izpratni, neatraujot to no šodienas dzīvesstila." (Banga 2023).

Folkloras kopu sasaiste ar konkrētām institūcijām un organizācijām intervēto stāstījumos atklājas kā nejaūša sagādīšanās. Iezīmējamie vienojoši elementi vairākās intervijās, jo sasaiste ar kādu institūciju bijusi nepieciešama, tomēr tā nav uzskatāma par noteicošu aspektu vai folkloras kopas pastāvēšanas pamatu. Piesaiste kādai konkrētai institūcijai nepieciešama administratīvajos un organizatoriskajos jautājumos:

"Laiksne" ir pie "Iļģuciema" nevis tāpēc, ka mēs baigi gribējām, bet vienkārši, kas nāca priekšā, to ņemām. [...] Tad, kad bija "Baltica 94" vai kura, tas LNKČ saka – kā jums tā neviena saimnieka nav, vajag kādam piederēt, Iļģuciemam brīva vieta. (LFK Dig2, a12)

Grupu piesaiste institūcijai atklājas arī praktiskā veidā – mēģinājumu norises vietā. LKA tradicionālās dziedāšanas grupa "Saucējas" savus mēģinājumus aizvada šīs institūcijas telpās, tāpat arī folkloras kopas "Dandari" mēģinājumi notiek LU nodrošinātās telpās (LFK Dig2, a40), tomēr folkloras kopu "Laiksne" un "Vilki" gadījumā mēģinājumi visbiežāk nenotiek to institūciju telpās, kurām tās ir piesaistītas. Piemēram, "Vilku" mēģinājumi notiek Latvijas Okupācijas muzeja telpās, jo kultūras un atpūtas centrs "Imanta", kura paspārnē kopa darbojas, atrodas kopas dalībniekiem neizdevīgā vietā (LFK Dig2, a29). Šīs institūcijas un organizācijas, kurās kopas darbojas, atbalsta grupas arī citos veidos – palīdzot iegādāties mūzikas instrumentus vai tērpus, tomēr piesaiste tām vietas nozīmes ziņā interviju materiālos atklājas tikai pastarpināti. Intervijās parādās arī visai tiešas norādes uz to, ka piesaistes izjūtu Rīgai kopu dalībnieki neizjūt:

Esmu par šo daudz domājis – o, Rīga, ņemam to, ņemam to, bet Rīgai nav tā vietas piederība. Viņi deg par savu Zemgali, kā, piemēram, "Tarkšķi", viņi ņem, ņem, ņem un visu laiku kaut ko atrod [...] Mēs tā kā tādi, ko mēs gribam, no Rīgas, no Rundāles, re kur Rīgā pierakstīta deja. Gribās arī to Rīgu cildināt. Labums tāds, ka mēs Rīgā saplūstam no visām vietām. Piemēram, viena meitene no Preiļiem. [...] klausāmieš, tāda dziesma kā mums ir no Varakļāniem, tikai ar nedaudz citiem vārdiem. (LFK Dig2, a40)

Piesaiste vietai kopu darbībā vērojama citos veidos, kas izpaužas praktiskā to darbības nodrošināšanā.

Institūciju un vietas nozīme folkloras kopu darbībā redzama koncertu norisē, kas notiek pilsētā un ko organizē institūcijas, kuru paspārnē darbojas folkloras kopas. Tie galvenokārt ir daļa no gadskārtu ieražu svētkiem, valsts svētkiem, kas tiek organizēti pilsētā: "Ceidari piedalījās Bluķa vakarā, Jāņos Bastejkalnā, tagad būs 11. novembrī [...]" (Intervija ar Kristīni Pokratnieci 7.11.2022). Vairāki dalībnieki pauž

viedokli, ka šie pasākumi ir kā uzdevums, kas ir jāizpilda kā nodeva par telpu un resursu izmantošanu, un lielākoties tās ir uzstāšanās, uz kurām grupa atnāk, nodzied un dodas prom, ārpus savas uzstāšanās paši neiesaistoties pasākumā. Tomēr vairāki intervētie tajā izceļ pozitīvo, atzīmējot, ka tas ir pamudinājums atkārtot dziesmas, kuras dzied cikliski: "Tuvākais, kas būs, ir Lāčplēša dienā, kur mēs izvēlējamies divas savas dziesmas. [Pilsētas / RKTMC "Ritums" veidotie pasākumi] ir labi, jo tie palīdz mums noturēt un atkārtot gadskārtu dziesmas." (Intervija ar Elīnu Elleri 8.11.2022). Folkloras kopas "Dandari" vadītāja Inga Holsta pauž vēlmi vairāk sadarboties ar LU, kurai folkloras kopa piederīga:

Dažreiz liekas par maz, varētu jau kaut kā to sadarbību veikt. Pieņemsim agrāk bija Fizmatu balles, mūs aicināja [..], vienreiz mēs arī vieniņiem Erasmusniekiem vadījām Mārtiņus vai Ziemassvētkus, nu kaut ko tādu, un vienreiz izstādē mēs dziedājām. [..] Man liekas, ka tas ir ļoti labi, jo tad to kolektīvu tur tādu siltu, ka jebkurā brīdī tev ir jāvar kādas pāris dziesmas, dejas to izdarīt. [..] Bet mēs esam gatavi iekļauties tieši Universitātes dzīvē. (LFK Dig2, a40)

Koncertēšana minētajos gadījumos ir viena no vietas piederības izpausmēm, jo šādi folkloras kopas tiek piesaistītas institūcijai, tātad arī vietai, kurā šī institūcija atrodas. Svētku svinēšanas un gadskārtu atzīmēšanas pasākumi pilsētā pulcina vairākas kopas no Rīgas, līdz ar to tajos tiek rādīta to piederība šai vietai.

Nepieciešamība rast piederības sajūtu un piesaisti kādai vietai vai tematikai ir folkloras kopām svarīga ilgākā vai īsākā laika posmā. Viena no šajām pētījumā iekļautajām kopām savos mērķos atšķiras no pārējām – kopa "Ceidari" jau savā veidošanas sākumā Rīgā vēlējās apvienot cilvēkus no Latgales, kuri vēlētos dziedāt tieši šim reģionam raksturīgas dziesmas:

Gribējām sanākt kopā un pamācīties Latgales dziesmas [..] Edītei bija no Šķilbēniem dziesmas, [..] Martai no savas mammas, no Preiļu puses, tad aizgāja, ka varbūt kādam ir kāda dziesma no vectēva vai vecmammās. Tad es arī Bērzpils dziesmas izvilku. (Intervija ar Kristīni Pokratnieci 7.11.2022)

Šīs kopas rašanās pamatā bija vēlme Rīgā dzīvojošajiem kopas dalībniekiem uzturēt vietas piederību Latgalei, apgūstot un dziedot dziesmas latgaliešu valodā. Piederība Latgalei un vēlme dziedāt dziesmas latgaliski ir tās dalībnieku apvienošanas priekšnosacījums. Šajā piemērā redzams, ka kopas veidošanas pamats ir piederība kādai vietai ārpus Rīgas, tomēr šī piederības sajūta citām vietām repertuāra veidošanas procesā vērojama arī citu folkloras kopu dalībnieku sacītajā, kuru kopas pastāvēšanas pamatā tā nav tik skaidri definēta.

Vairāku šeit apskatīto kopu repertuāru veido dziesmas no dažādām Latvijas vietām. Lielākoties šīs izvēles nosaka tas, no kuriem Latvijas reģioniem nāk dziedātāji, taču, atšķirībā no kopas "Ceidari", dziedātāji nāk no dažādām vietām, tāpēc arī repertuārā tiek iekļautas dziesmas no plašāka Latvijas reģiona:

Es esmu no Jēkabpils, man patīk rotāšanas³, es viņas virzīju "Laiksnē", Baiba ir no Aizputes, tad viņai tās Kurzemes dziesmas. (LFK Dig2, a12)

Ja runā par folkloru, tad tā ir vislielākā iespēja izvērsties. Tā kā mēs koncentrējamies un mēģinām Rīgā [...] Ja ir uzstādījums lokālā tradīcija, tad mēs varam atvēzēties, jo mums senči nāk no visvisādām malām. Mēs tam nepiegrīžam tik lielu vērību kā melodikas interesantumam, skaniskumam. (LFK, Dig2, a29)

Līdzīgi tiek veidots repertuārs kopās, kur Rīga ir ne tikai satikšanās punkts dziedātājiem, dejojājiem un muzikantiem no dažādām Latvijas vietām, bet arī viņu dzimtā vieta. Šajā gadījumā dalībnieki ierodas ar saviem ieteikumiem un vēlmēm dziedāt konkrētu dziesmu vai repertuāru, kas tiem iepatīcies. Vienā gadījumā repertuāra veidošanas pamatā ir patika pret dziesmu repertuāru, kas sakņojas vēlmē atskaņot dziesmas, kas saistītas ar vietu, ar kuru dalībnieks sevi identificē, bet otrā šīs vietas piesaistes aspekts ir zudis, tomēr redzams, ka abos gadījumos tā ir vēlme atskaņot dziesmas, kas dalībniekus uzrunā.

Cits aspekts, kas spēcīgi ietekmē repertuāra veidošanu folkloras kopās Rīgā, ir dziesmu repertuāra tematika. To iespaido grupas īslaicīga vai ilglaicīga interese par kādu noteiktu tematu, piemēram, grupas "Saucējas" repertuāra pamatā vērojama vēlme pievērsties atsevišķām Latvijas vokālās mūzikas tradīcijām (Liepna, Sēlpils/Vārnavas, Ludza/Kārsava), tomēr arī konkrēta temata izvēle atspoguļojas repertuāra izvēlē, piemēram, dziesmas, kas dziedamas ārpus telpām, apkopotas jaunākajā albumā "Dabā" (2022). Ieraksti veikti ārpus ierakstu studijas, ārtelpās cenšoties veidot āra dziedāšanas tradīcijai pietuvinātus ieskaņojumus. Īslaicīga pievēršanās konkrētai tematikai redzama arī folkloras kopas "Banga" repertuārā, piemēram, noteiktu laiku savu repertuāru veidojot no talku dziesmām. Tematiskā repertuāra izvēle izpaužas arī ilgākā laika periodā, kad kopas veidošanas pamatā ir pievēršanās kādam konkrētam tēmu lokam. Vīru kopa "Vilki" sava repertuāra pamatā likuši karavīru dziesmas no dažādiem laikiem:

Es un vēl daži pienācām ar interesi par folkloru, par karavīru folkloru, seno folkloru, nevis strēlniekiem. [...] Likās, kāpēc nepaņemt visaptveroši no visnenākajiem laikiem līdz mūsdienām. Tas bija viens no iemesliem, kāpēc mēs mainījām nosaukumu. 1992. gada 5. novembrī mēs pieņēmām nosaukumu "Vilki". (LFK Dig2, a29)

Jau iepriekš, apskatot folkloras kopu nosaukumus, minēts, ka šāda pievēršanās konkrētai tematikai ilgtermiņā vērojama arī citu folkloras kopu darbībā.

Lai izveidotu repertuāru atbilstoši folkloras kopas interesēm – vietas atbilstībai vai tēmai – folkloras kopas izmanto dažādas pieejas materiālu iegūšanai. Intervijās

3 Latviešu tautas dziedāšanas tradīcija, kas saistīta ar noteiktu rituālu darbību. Ilgusi no agra pavasara, kad sniegs nokūsis un kokiem lapas sākušas plaukt, līdz pat Vasarsvētkiem; pamatā verbs "rotāt" ar nozīmi "sakustēties, pacelties, augt", kas, iespējams, norāda uz saistību uz saules atgrīšanas rituāliem pavasara sezonā (Kursīte 2002: 349).

tika pieminēta repertuāra mantošana no vecvecākiem, kas gan kā avots minēts sadzinoši reti, biežāk tiek runāts par repertuāru, kas apgūts, dodoties ekspedīcijās, iztaujājot teicējus, iegūstot to no etnogrāfiskajiem ansambļiem: "Tās dziesmas, kuras mēs dziedam par strēlniekiem, leģionāriem lielākā daļa ir iegūtas tieši tādā mutvārdu ceļā." (LFK Dig2, a29) Tāpat repertuāra izveidē nozīmīga ir iepriekšējā pieredze, piemēram, dziedāšana kādā citā folkloras kopā: "Repertuārā mums ir "Laivas" dziesmas. Ilga, kad mācījās Lietuvā, tad atveda to repertuāru, un mēs dziedam arī lietuviešu dziesmas, bet vispār "Bangai" ir savs repertuārs." (Intervija ar Elīnu Elleri 8.11.2022) Repertuārā var tikt iekļautas dziesmas, kas apgūtas pirms ilgāka laika, bet pašreizējiem kopas dalībniekiem nav zināms, no kurienes tās iegūtas. Protams, tiek minēti arī publicētie materiāli:

Ir dziesmas, kuras mēs jau visi zinām, bet kad vajag konkrētas, tad mēs skatāmies Melngaiļa pierakstus vai *Garamantās* meklējot pēc atslēgvārdiem. Ja mums ir kāda melodija, kas ir iepatikusies, tad meklējam vārdus no tās pašas teritorijas. (Intervija ar Elīnu Elleri 8.11.2022.)

Ja runā par folkloru, tad tur gan lielākā daļa informācija ir iegūta no Mūzikas materiāliem. [...] Jurjāns, Melngailis, Vītolīņš, tad vēlāk, arī tagad, nāk no *Garamantām* ārā. (LFK Dig2, a29)

Šajos citātos redzams, ka tiek izmantoti arī arhīvu materiāli, Latviešu folkloras krātuves (LFK) arhīvs un tā digitālā platforma *garamantas.lv*. Jauna repertuāra meklēšanu arhīvā atklāj arī citi intervētie:

Es esmu ik pa laikam bijusi bibliotēkā, safotografēju un tad taisu šķirošanu. *Garamantās* es ik pa laikam kaut kam ļoti jaukam uzduros. Grāmatās arī, ko citi ir izdevuši. (LFK Dig2, a40)

Tāpat intervētie atsauca uz konkrētiem materiāliem no LFK arhīva ekspedīcijām, kuru laikā veikti audio ieraksti, kas, piemēram, grupas "Saucējas" repertuāra izvēlē ieņem ļoti svarīgu vietu, jo ļauj izpildīt dziesmas, ļaujoties ne tikai uz nošu pierakstu, bet dzirdēt dziesmas manierē, kādā tās izpildītas. Divās intervijās tika uzsvērts, ka kopai ir savs repertuārs, kas netiek pārņemts no citām folkloras kopām vai etnogrāfiskajiem ansambļiem, bet arhīvos vai pie teicējiem tiek meklētas tādas dziesmas, kas būtu atšķirīgas no citiem zināmā un folkloras kustībā bieži izpildītā repertuāra.

Ne vien gadskārtas, bet arī citi cikliski notikumi spēlē svarīgu lomu folkloras kopu repertuāra veidošanā. Tie ir jau iepriekš minētais starptautiskais folkloras festivāls "Baltica" un tā skates, kas Latvijā notiek reizi trīs gados. Skates tiek rīkotas arī pirms citiem nozīmīgiem notikumiem, piemēram, Dziesmu un deju svētkiem. Tās pilda konkurences un uzraudzības funkcijas, tajās tiek izvērtēta folkloras kopu uzstāšanās un izvēlēti dalībnieki, kuri piedalīsies gaidāmajos kultūras notikumos. Skates tiek pozicionētas kā iespēja dalībniekiem iegūt skatuves pieredzi, tomēr to pieeja

salīdzinājumā ar padomju laikiem raksturota kā "horizontālāka un atvērtāka amatieru grupu vajadzībām un ieteikumiem, un skates darbojas galvenokārt kā aktīvo grupu pārskats, apkopojums un uzraudzība. Vienlaikus centra [LNKC] centieni ir saglabāt kvalitātes standartus, kas tradicionāli izveidojušies dažādās amatiermākslas jomās, un pielāgot dažādos priekšnesumus galveno pasākumu mākslinieciskajai koncepcijai." (Weaver 2023: 140). Starptautiskā folkloras festivāla "Baltica 2022" skates nolikumā definēts tās mērķis "veicināt tradīciju pārmantojamību un daudzveidību, lokālo izpaušmju savdabību; nodrošināt Dziesmu un deju svētku tradīcijas procesa nepārtrauktību; izvērtēt folkloras kopu, etnogrāfisko ansambļu un citu ar tradicionālo kultūru saistītu izpildītāju kvantitatīvo un kvalitatīvo sastāvu, kā arī māksliniecisko līmeni, iegūto informāciju turpmāk izmantojot festivāla un citu Centra rīkoto sarīkojumu dalībnieku atlasē un pasākumu satura izveidē." (LNKC 2021). Pirmais punkts norāda uz tradīciju pārmantojamību un lokālo izpaušmju savdabību, kas folkloras kopām, kuras darbojas Latvijas reģionos, dod skaidru norādi izpildīt savam etnogrāfiskajam novadam, reģionam vai konkrētai vietai atbilstošu repertuāru, tomēr, raugoties uz Rīgā esošajām kopām, rodas jautājums, kā tās izvēlas repertuāru, kas atbilstu šim skatē uzstādītajam mērķim? Katram festivālam "Baltica" un dalībnieku atlases skatēm tiek dota tēma, atbilstoši kurai folkloras kopām ir jāpieskaņo savs repertuārs. 2015. gada festivāla un skates tēma bija "Mantojums", 2018. gadā tēma bija "Ziedēšana. Jāņi", 2022. gadā – "Spēle". Ierasti skatēs notiek dzīvie priekšnesumi, līdzīgi kā koncertos, tomēr 2022. gadā Covid-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ skates dalībnieki tika aicināti iesūtīt savu priekšnesumu ierakstus video formātā.

Sarunās ar folkloras kopu dalībniekiem redzams, ka "Baltica" skatēm ir nozīmīga loma kopu darbībā:

[..] tas tiek pakārtots "Balticai", bija tēma Jāņi, tad bija Jāņu dziesmas. Tad, kad mums nav nekam jāgatavojas, tad mēs nākam ar saviem [..]. Ja ir kaut kādi pasākumi, tad izvēlas citu tematu dziesmas, nav tā, ka gadskārtas dzied tikai ap pašiem svētkiem. [..] Es atceros to skati, kad mēs, kad ir auksts, mācāmies Jāņu dziesmas, jo skate laikiem pavasarī bija. (Intervija ar Kristīni Pokratnieci 7.11.2022.)

Atrašanās Rīgā dod iespēju, gatavojot repertuāru skatei un festivālam, folkloras kopām variēt ar jau esošo materiālu un brīvāk izvēlēties dziesmas, kas atskaņojamas noteiktos koncertos:

Mēs varam pamainīt repertuāru. Mēs tagad "Balticā" bijām Kurzemē un tur daudzi dziedāja Kurzemes dziesmas, tad labi, mēs izmantosim iespēju dziedāt Latgales dziesmas. (Intervija ar Elīnu Elleri 8.11.2022)

Šajā gadījumā redzams, ka piederība Rīgai tiek uzskatīta par priekšrocību, jo folkloras kopu repertuārā atrodamais materiāls pieskaņojams atbilstoši vietai, lai tā savu priekšnesumu padarītu interesantāku un izceltu citu grupu starpā. Skates pieņemumos Rīgas kopu starpā redzama pievēršanās kāda konkrēta reģiona dziesmām,

piemēram, Ziemeļvidzemei vai Kurzemei, kā arī izvēle atskaņot dziesmas no dažādām vietām, pamatojoties uz tematiku un repertuārā iekļaujot dziesmas gan no Lielvārdes, gan Viļakas vai – citā gadījumā – no Rucavas, Lubānas, Grobiņas un Trikātas. Šie gadījumi, kuros izpildītas vairāku attālu reģionu dziesmas, liek domāt par tēmas nozīmi, izvēloties repertuāru. Folkloras kopas “Laiksne” dalībniece Vineta Romane iezīmē, ka, gatavojoties “Baltica” festivāliem, lielākais uzsvars tiek likts uz tematiku un vietas piederībai nav tik liela nozīme, par ko liecina arī tas, ka 2022. gada festivāla skatē kopa piedalījies ar dziesmām no Zemgales, Vidzemes un Kurzemes. Arī folkloras kopa “Vilki”, gatavojoties skatēm, galvenokārt pievēršas dotajai tēmai, tomēr pieturoties pie savas kopas pamatprincipiem un atskaņojot karavīru dziesmas:

Uz skati mēs nemeklējam, bet ik pa laikam mums nāk jaunas dziesmas klāt. Uz pagājušo skati, uz Jāņiem, jo Jāņi ir tie, kurus no gadskārtām mēs patiešām svinam [..], tad toreiz mēs pāris Jāņu dziesmas nodziedājām, bet protams, ka mēs vienmēr velkam uz karavīru lietu [..] Jāņi, Jāņi, bet 22. datums ir Varoņu diena, Cēsu kaujas notika 22. jūnijā, tādā veidā mēs sasaistām. Šogad bija “Spēle” [..] tā kā tas tagad bija ierakstā, tad ļoti vienkārši, mēs visi zinām teicienu “Kara spēles”, ko spēlē lielie monstri, lielās vadības un valdības, un visiem ir jāpiedalās, cieš visi pārējie. Pamatrepertuārs mums tāds ir, to visi zina un tāpēc mūs tā baigi netirda. (LFK Dig2, a29)

Intervijās dzirdētais liek domāt, ka katrā folkloras festivālā “Baltica” sniegtā tēma nosaka, kā kopas izvēlas izpildīt festivāla nolikumu, jo piederība vietai, Rīgai, šajos stāstījumos neparādās. Atsevišķos gadījumos tiek meklēts repertuāra papildinājums, lai izpildītu uzstādītās prasības, tomēr lielākoties tiek strādāts pie tā, lai esošo repertuāru piemērotu nepieciešamībai, apskatot to no cita skatu punkta. Šādā gadījumā piesaisti Rīgai iespējams uzskatīt par priekšrocību tematiskā repertuāra veidošanā atbilstoši skates prasībām, jo folkloras kopām ir pieejams daudz plašāks materiālu klāsts no dažādām Latvijas vietām, kas dod iespēju demonstrēt daudzveidīgas dziedāšanas, dejošanas un muzicēšanas tradīcijas.

Nobeigums Šajā pētījumā iezīmēti dažādi aspekti, kas ietekmē folkloras kopu repertuāra veidošanu tām kopām, kuras darbojas Rīgā. Folkloras vākumi pilsētā lielākoties saistāmi ar pilsētas leģendām, tomēr mūzikas folkloras jomā materiālu ir salīdzinoši maz un, pat ja materiāls ir pierakstīts Rīgā, to izcelsmes vieta lielākoties saistāma ar Latvijas reģioniem, tādēļ folkloras kopām repertuārs jāveido pēc citiem principiem, nekā tas notiek ārpus Rīgas. Jau folkloras kustības aizsākumos redzams būtisks Rīgai piesaistīto folkloras kopu skaita pieaugums, daudzi no 20. gadsimta 80. gados izveidotajiem ansambļiem – “Skandinieki”, “Budēļi”, “Līvlist”, “Dandari” – turpina darboties arī šobrīd, kas norāda, ka kopu un tā repertuāra attīstība iespējama

arī bez tiešas repertuāra materiālu piesaistes Rīgai. Redzams, ka, veidojot repertuāru, ir nepieciešamība to saistīt ar vietu vai tematiku, kas palīdz to veidot konstruktīvi un mērķtiecīgi, tomēr intervijās atklājas, ka mūzikas folkloras materiāla neesamība Rīgā ietekmē to, ka folkloras kopas nejūt izteiktu piederību pilsētai.

Repertuāra dziesmu izvēli ietekmē gan grupas iekšējie faktori, kā dalībnieku izcelsme un vēlme pievērsties saistošai tematikai, gan ārējie faktori, kā gadskārtu ieražas un nepieciešamība sagatavot koncertprogrammas konkrētiem notikumiem, koncertiem un festivāliem. Administratīvi izraudzītā tematika ietekmē kopu repertuāru vistiešākajā veidā. Liela nozīme folkloras kopas funkcionēšanā ir kultūrpolitikai un LNKC darbībai, kas periodiski virza repertuāra atjaunošanu un sakārtošanu, skatēs tiek vērtēts gan kopas skanējums, gan repertuāra izvēle. Izvērtējot dalībnieku sniegtās atbildes, šķiet, ka iekšējie faktori, kas nereti bijuši noteicoši folkloras kopu izveidē, ieņem nozīmīgāku lomu, jo palīdz strukturēt kopas darbību, kā arī nosaka repertuāra izvēli. Intervijās redzams, ka pievērsšanās kādai tēmai īsākā vai ilgākā laika periodā saskatāma folkloras kopu repertuāra strukturēšanā un veidošanā. Šis faktors spilgti raksturīgs Rīgā mītošajām kopām un uzskatāms par vienu no vienojošajiem elementiem, kas raksturīgi tieši Rīgas folkloras kopām, lai gan neizslēdz šādu pašu principu izmantošanu arī reģionu folkloras kopu repertuāra veidošanā.

No iepriekšējās pieredzes un citām folkloras kustībā esošajām grupām mantotais vai pārņemtais dziesmu repertuārs ir nozīmīgs šajā rakstā apskatīto folkloras kopu pamata materiāls, tomēr vērojama vēlme izcelties starp citām folkloras kopām, meklējot citu grupu neizpildītus materiālus un veidojot savu individuālo repertuāru.

Veidojot grupu repertuāru, folkloras kopu dalībnieku piesaiste Rīgai kopumā netiek izjusta tiešā veidā. Piederība pilsētai izpaužas caur piederību institūcijai, kā arī dalību pilsētas organizētajos koncertos. Rīgas nozīme tiek izjusta esot arī pulcēšanās vietai, kas apvieno kopu dalībniekus no dažādām Latvijas vietām, kuri izvēlas strukturēt kopas repertuāru saistībā ar savu izcelsmes vietu vai tematiku īsākā vai ilgākā laika periodā.

Avoti

Intervija ar Elīnu Elleri 8.11.2022. Justīnes Jaudzemas privātais arhīvs.

Intervija ar Kristīni Pokratnieci 7.11.2022. Justīnes Jaudzemas privātais arhīvs.

LFK Dig2, a12. Intervija ar Vinetu Romani 7.07.2021. Latviešu folkloras krātuve.

LFK Dig2, a 29. Intervija ar Edgaru Liporu 25.10.2021. Latviešu folkloras krātuve.

LFK Dig2, a40. Intervija ar Ingu Holstu 15.11.2021. Latviešu folkloras krātuve.

Starptautiskā folkloras festivāla "Baltica '97" scenārijs, programma un norises plāni [bez dat.]. LVA, 236. f., 1. apr., 197. l.

Literatūra

- Banga (2023). Jauniešu folkloras studija "Banga". Pieejams: <https://www.ritums.lv/kolektivi/folkloras-kopas/banga/> [sk. 10.08.2023.].
- Boiko, Mārtiņš (2001). The Latvian Folk Music Movement in the 1980s and 1990s: From "Authenticity" to "Postfolklore" and Onwards. *The World of Music*, No. 43(2/3): Folk Music in Public Performance, pp. 113–118.
- Anton, Charis E.; Carmen, Lawrence (2014). Home Is Where the Heart Is: The Effect of Place of Residence on Place Attachment and Community Participation. *Journal of Environmental Psychology*, Vol. 40, December, pp. 451–461.
- Cochrane, Tomphty (1987). Place, People, and Folklore: An Isle Royale Case Study. *Western Folklore*, No. 6(1), pp. 1–22.
- Dandari (2023). Dandari. Vēsture. Pieejams: <https://dandari.lvvesture/> [sk. 10.08.2023.].
- Gailīte, Elīna (2024). The Influence of Soviet Authority on the Formation of Latvian Staged Folk Dance. Ķencis, Toms; Bronner, Simon J.; Seljamaa, Elo-Hanna (eds.). *Folklore and Ethnology in the Soviet Western Borderlands. Socialist in Form, National in Content*. Lanham: Lexington Books, pp. 193–208.
- Klotiņš, Arnolds (2008). Atskats folkloras kustībā. *Letonica*, Nr. 17, 95.–122. lpp.
- Kursīte, Janīna (2002). *Dzejas vārdnīca*. Rīga: Zinātne.
- Laiksne (2023). Folkloras kopa "Laiksne". Pieejams: <https://ilguciems.riga.lv/lv/kolektivi/amatierkolektivi/folkloras-kopa-laiksne/> [sk. 10.08.2023.].
- Ministru kabinets (2012). Latvijas Nacionālā kultūras centra nolikums. *Latvijas Vēstnesis*, 28.12. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253765-latvijas-nacionala-kulturas-centra-nolikums> [sk. 10.08.2023.].
- LNKC (2021). Starptautiskā folkloras festivāla "Baltica 2022" skates nolikums. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/jaunums/starptautiska-folkloras-festivala-baltica-2022-skates-nolikums> [sk. 10.08.2023.].
- LNKC (2023a). Darbības virzieni. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/darbibas-virzieni> [sk. 10.08.2023.].
- LNKC (2023b). Folklorā. Par nozari. Pieejams: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/folklorā> [sk. 10.08.2023.].
- Muktupāvels, Valdis (2007). Varas un pretestības valoda, zīmes un simboli 20. gs. 80. gadu folklorisma mūzikā un muzicēšanā. *Kultūra un vara: raksti par valodu, literatūru, tradicionālo kultūru*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 92.–102. lpp.
- Ronström, Owe (2014). Traditional music, heritage music. *The Oxford Handbook of Music Revival*. New York: Oxford University Press, pp. 43–60.
- Priedīte, Īrisa (1982). Pirmā etnogrāfijas un folkloras ansambļu skate. *Karogs*, Nr. 11, 174.–176. lpp.
- Saucējas (2023). Tradicionālās dziedāšanas grupa "Saucējas". Pieejams: <https://saucejass.lv/parmums/> [sk. 10.08.2023.].
- Salmane, A. (1988). *Latvijas PSR etnogrāfiskie un folkloras ansambļi: izstādes katalogs*. Sigulda: Siguldas novadpētniecības muzejs.

Vilki (2023). Vīru kopa "Vilki". Pieejams: <https://imantakultura.riga.lv/lv/kolektivi/amatier-makslas-kolektivi/viru-kopa-vilki/> [sk. 10.08.2023.].

Weaver, Ieva (2023). Performing in the Frame of the State: Slavic Music Groups in the Latvian Amateur Art System. *Letonica*, Nr. 50, pp. 132–153. DOI: 10.35539/LTNC.2023.0050.07.